

УДК 340.12(477)

Рязанов М. Ю.

ORCID: [0000-0003-0404-2841](https://orcid.org/0000-0003-0404-2841)

Чувакова Г. М.

ORCID: [0000-0001-6380-1233](https://orcid.org/0000-0001-6380-1233)

ПРАВОВА СПАДЩИНА УКРАЇНИ ТА ПРАВОВІ АНОМАЛІЇ: ПРОБЛЕМИ ТРАНСЛЯЦІЇ І ВІДТВОРЕННЯ

Статтю присвячено проблемі інтерпретування правової спадщини, виявлення її характерних рис, а також засобів збереження й трансляції. В роботі вказано, що правова спадщина становить основу формування національної правової системи.

Підкреслено, що правова спадщина відіграє важливу роль у відображенні внутрішнього стану певної правової системи. Вона визначає самобутність і неповторність права конкретної держави, правової системи чи правової сім'ї, водночас виступаючи гарантом збереження та передання родових рис правової системи, що забезпечує її цілісність та стабільність.

У роботі окрему увагу приділено феномену аномалій правової спадщини, які розглядаються як внутрішні суперечності та відхилення, що виникають у процесі взаємодії історичних правових традицій із сучасними соціально-правовими викликами. Наголошено, що аномалії не є лише негативними дисфункціями правової системи, а виступають важливими індикаторами її розвитку та точками правової еволюції. Вони проявляються у розриві між усталеними правовими уявленнями та фактичним станом правового життя, актуалізуючи потребу переосмислення принципів законності, справедливості та правової ідентичності. У цьому контексті аномалії правової спадщини інтерпретовано як каталізатори оновлення правових форм, що сприяють адаптації правової системи до сучасних трансформацій та забезпечують її здатність до саморефлексії й самовідтворення.

Крім того, стаття присвячена комплексному аналізу правової спадщини України як ключового елемента формування та розвитку національної правової системи. На основі огляду наукових підходів: аксіологічного, діяльнісного, функціонального визначено місце правової спадщини у збереженні правових цінностей, забезпеченні наступності та стабільності правового порядку. Особливу увагу приділено впливу правової спадщини на правосвідомість, правореалізацію та правотворчі процеси. Вказано, що ефективно використання правової спадщини сприяє зміцненню правового порядку та підвищенню довіри до правових інституцій.

Таким чином, обґрунтовано, що правова спадщина, з одного боку, постає як сукупність правових надбань минулого, а з іншого – як динамічний механізм, що впливає на сучасні процеси правотворення та правореалізації. Глибоке дослідження її аномалій дозволяє детальніше зрозуміти закономірності еволюції права, а також визначити перспективи розвитку національної правової системи.

Зроблено висновок про необхідність глибокого осмислення правової спадщини як передумови ефективних правових реформ та зміцнення правової культури в Україні.

Ключові слова: спадщина, право, правова спадщина, культурна спадщина, правова система, аномалії, аномалії правової спадщини.

DOI 10.34079/2518-1319 -2026-16-31-324-331

Постановка проблеми та її актуальність. Зростання наукового інтересу до розгляду правової спадщини як чинника стабільності правової системи, пояснюється кризовим станом сучасної правової дійсності в Україні. Вказане спонукає як науковців, так і законодавців шукати шляхи модернізації українського права й підвищити ефективність національної правової системи у зв'язку з тим, що правова спадщина має здатність впливати на всі складові правового життя суспільства, зокрема на правосвідомість, правотворчість, правореалізацію.

Проблема аномалій правової спадщини полягає у суперечності між **нормативним і фактичним, ідеальним і дійсним, стабільним й змінним** у правовій дійсності. Змістовне осмислення аномалії передбачає визнання того, що відхилення від норми не завжди є патологією чи випадковістю, а часто виступає **рушійною силою розвитку права**. У вказаному сенсі аномалії постають не як порушення системи, а як її **онтологічна необхідність**, що відкриває шлях до переосмислення засад законності, справедливості та правового прогресу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Певні характеристики правової спадщини, знайшли своє відображення в роботах українських вчених, серед яких варто виокремити Оборотова Ю. М., Авраменко Л. В., Козюбра М. І., Усенко І. Б. та ін.. Активним вивченням аномалій на сучасному етапі займається Чувакова Г. М., Ткаля О. В., Майданик Н. І. тощо. Їхні дослідження суттєво полегшують розуміння таких складних категорій, як «правова спадщина» та «правова аномалія». Водночас проблема правової спадщини в юридичній площині досі не отримала всебічного, різностороннього наукового висвітлення, що й обумовлює необхідність здійснення ґрунтовного аналізу. Проведення такого дослідження мало б значну теоретичну цінність для подальшого розвитку юридичної науки.

Метою наукової статті є комплексне дослідження правової спадщини в Україні з урахуванням її історичного розвитку, сучасного стану та впливу на формування національної правової системи. У роботі передбачається проаналізувати правову спадщину, правові аномалії, зокрема аномалії пов'язані з правовою спадщиною, виявити характеристики й особливості її збереження й трансляції, а також визначити роль правової спадщини у забезпеченні стабільності та наступності правового розвитку. Особлива увага приділяється тому, як правова спадщина впливає на сучасні правотворчі процеси та правову культуру українського суспільства.

Виклад основного матеріалу. Питання правової спадщини, її збереження й проблема відмови від неї проявляється в різноманітних сферах людського існування. В сучасних наукових дослідженнях правову спадщину прийнято розглядати крізь призму універсального та локального, де універсальне виступає своєрідною підставою руйнування спадщини. В іншому аспекті відбувається протиставлення ідей культурної цілісності, і навіть різкіше, культурної єдності і культурного різноманіття, множинності та різноманітності культур (Оборотов, 2018, с. 3).

Правова спадщина, своєю чергою, спрямована на підтримку стійкості та стабільності суспільства. Вона розглядається у статичному вимірі й пов'язана з осмисленням цінностей попередніх поколінь. Завдяки правовим традиціям спадщина забезпечує неперервність між минулим, теперішнім і майбутнім, сприяючи збереженню правової культури суспільства. Її значення полягає у забезпеченні трансляції правових цінностей, смислів та прийняття правового досвіду минулого, що спрямовує життєдіяльність суспільства на збереження та укріплення історичних правових цінностей і правового менталітету.

Так, вплив правової спадщини на суспільство та індивідуальну свідомість може бути як позитивним, так і негативним, залежно від того, наскільки ефективно і

справедливо правові норми втілюються в життя. Позитивна правова спадщина, що базується на принципах рівності, справедливості та поваги до прав людини, сприяє формуванню довіри до правової системи, підвищенню правової обізнаності та активності громадян у захисті своїх прав і свобод. Водночас негативне сприйняття правової спадщини, викликане несправедливими законами, корупцією чи неефективністю правозастосовчої системи, може спричинити розчарування в праві як інструменті соціальної регуляції, зниження правової культури та загального правопорядку.

Звертаємо увагу на той факт, що аномалія посідає особливе місце у філософському та правовому дискурсі, адже відображає певні суперечності, злами й точки переходу в розвитку суспільства. Право, як одна з найстабільніших соціальних систем, не є винятком. Історія права – це не лише послідовність норм і принципів, а й процес подолання криз, відхилень й викривлень, які супроводжують кожен етап цивілізаційного розвитку. Правові аномалії у зазначеному контексті постають не просто як відхилення від норми, а як каталізatori оновлення правової свідомості та джерело еволюції правових форм.

Тому можемо стверджувати, що у філософсько-правовому аспекті аномалія являється явищем, яке спонукає до розвитку правову систему, спираючись на правову спадщину. Вона виконує роль каталізатора змін, дозволяючи суспільству переходити від застарілих форм правосвідомості до більш досконалих. Право, таким чином, розвивається не лише через логіку нормотворення, а й через досвід порушень, криз і девіацій, у яких проявляється глибинна мета історії – пошук гармонії між хаосом і порядком.

В сучасну епоху розвиток українського права потребує врахування досвіду минулих поколінь, а також творчого переосмислення вітчизняних правових традицій. Заперечення цінностей, які вироблені впродовж історії людства, зневажливе ставлення до наступності зв'язків, котрі об'єктивно існують між різними етапами розвитку права й держави, роблять проблематичною можливість вибору стратегічних ліній взаємозв'язку історії та сучасності країни, встановлення вірних орієнтирів на майбутнє (Арнаутова, 2010, с. 292).

Від попередніх періодів ми отримуємо багатий правовий спадок, в якому далеко не все є дійсно необхідним, прийнятним і цінним для теперішнього часу (Оборотов, 2003, с. 25). Але напрямок правового розвитку, заданий раніше, не залишається сталим й незмінним, не зумовлює жорсткої детермінованості права історичним минулим, назавжди зафіксованими світоглядними чи культурними домінантами соціуму, проте дозволяє констатувати, що право живе і прогресує у своїй історії, спирається на досвід минулих поколінь, заперечуючи, трансформуючи, підтримуючи його (Вовк, 2012, с. 5).

Загальновідомо, що культурна спадщина є однією з фундаментальних підстав ідентичності народу. Під культурною спадщиною в даному разі розуміється сукупність успадкованих соціумом від попередніх поколінь культурних цінностей, результат духовної і матеріальної діяльності. Дбайливе ставлення держави до пам'яток культурної спадщини сприяє консолідації, злагоді, стійкості нації (Додонов, 2024, с. 32).

В сучасній юриспруденції науковці дедалі частіше порушують питання про функціональний підхід до розуміння та дослідження правової спадщини. Вказаний підхід ґрунтується на ідеї, що правовій спадщині властива не лише історична й культурна цінність, вона виконує і певні функції у суспільстві, які можуть змінюватися з часом та в різні періоди розвитку правової системи. До того ж функціональний підхід допомагає розглядати правову спадщину як відповідну систему, яка виконує ті чи інші функції в суспільстві.

Вважається, що найбільш розповсюдженим підходом до розуміння правової

спадщини є аксіологічний, за якого правова спадщина розглядається як система правових цінностей, які були створені та які створюються у ході розвитку суспільства і котрі поєднали в собі ключові досягнення правової культури людства. Саме тому правову спадщину можна описати як частину правової культури через призму гуманізації людини і суспільства.

Прихильники аксіологічного підходу розглядають правову спадщину крізь призму правових цінностей, як «розвинену систему правових цінностей, що створюються в ході розвитку суспільства і, яка вбирає в себе досягнення правової культури», або як «сукупність всіх цінностей, які створюються людьми в сфері права» (Оборотв, 2004, с. 4).

Крім того, варто окреслити й діяльнісний підхід, при якому правову спадщину доцільно розглядати як вид творчої діяльності. Так, правова спадщина включає не лише результати, але й спосіб діяльності. З цієї точки зору, вона може бути сприйнята як форма мислення, норми та стандарти поведінки і відносно особистості виявляється у її правовому менталітеті (Білозьоров, 2018, с. 20).

На додаток, є доречним визнати, що до всього допустимим вважається застосування й інших підходів та критеріїв до класифікації правової спадщини, які можуть застосовуватись до більшої частини правових явищ, наприклад, функціональний, ідеологічний інформаційний та ін..

З такого погляду, можна зробити висновок, що правова спадщина є багатовимірною системою, яка охоплює правовий менталітет та правовий досвід, а також й правові артефакти, зокрема форми, засоби, правові відносини, методи юридичної діяльності та навіть юридичну термінологію тощо. Вказані елементи становлять об'єднану ментальну та матеріальну сферу, в межах якої когнітивні процеси відбору правових патернів, сформованих у минулі епохи, відіграють провідну роль на сучасний розвиток правової системи.

Як можна побачити, все це є свідченням того, що на сьогодні для юриспруденції відкривається новий, величезний простір до виокремлення новітніх підходів та способів осмислення нашого правового минулого, кожний з яких має бути проаналізований для вироблення єдиної стратегії нашого подальшого правового розвитку.

Перетворення, які переживає Україна є доволі суперечливими. Лібералізація і демократизація внутрішнього законодавства з метою створення «відкритого суспільства», приведення його у відповідність з міжнародними стандартами супроводжується глибокою правовою кризою, пов'язаною як з негативним впливом минулого, так і з темповою модернізацією, яка не завжди відповідає правовому менталітету українського народу. Крім того, варто акцентувати увагу на відсутності зваженого правового аналізу правової спадщини України (Рязанов, 2018, с. 1).

У контексті правової спадщини аномалії доцільно розуміти як такі форми збереження, передачі або відтворення правового досвіду, які в нових історичних умовах втрачають свою регулятивну узгодженість із актуальними потребами суспільства, але при цьому продовжують впливати на правосвідомість, правотворчість і правозастосування. Аномалії правової спадщини можуть проявлятися у збереженні застарілих правових уявлень, у відтворенні неефективних моделей правового регулювання, у суперечності між формально проголошеними цінностями та реальною юридичною практикою, а також у некритичному запозиченні зовнішніх правових конструкцій без урахування національної правової традиції. У цьому сенсі вони є не лише наслідком розриву між минулим і сучасністю, а й індикатором тих ділянок правового розвитку, де особливо гостро постає потреба в осмисленні, відборі та адаптації правової спадщини.

Для сучасної України аномалії правової спадщини особливо помітні у сферах, де поєднуються залишки попередніх правових моделей, фрагментарне оновлення законодавства та недостатнє врахування власної правової традиції. Це може виявлятися у декларативності окремих правових принципів, у слабкій узгодженості між нормою і практикою її реалізації, у недовірі до правових інститутів, а також у конфлікті між суспільним уявленням про справедливість і формальною юридичною конструкцією. Саме тому дослідження правових аномалій дає змогу глибше зрозуміти не лише кризові явища правового розвитку, а й потенціал оновлення національної правової системи.

Таким чином, наслідки правових аномалій чи відхилень від прийнятих норм та принципів у правовій сфері є глибокими та складними для різноманітних аспектів правового життя та зокрема правової культури, правової свідомості. Такі наслідки виникають у зв'язку з порушеннями в правозастосовній практиці або недоліками у законодавстві і можуть стати основою для серйозних проблем (Чувакова, 2023, с. 244).

Правова спадщина відображає динаміку розвитку правової системи. Перевагою вважається те, що її розглядають як сукупність взаємозв'язків і взаємовпливів, що проявляються всередині правової культури та самої правової системи.

До того ж правова спадщина являється провідною сполучною ланкою між правовою культурою та правовою традицією, забезпечуючи збереження та передачу правових цінностей і принципів через покоління. В контексті правової спадщини як порядку, треба зауважити, що правова спадщина не може існувати ізольовано від тих чи інших правових інститутів, від загального досвіду. Саме їх сукупність опосередковує існування загальної категорії спадщини, тому якщо мова заходить за існування спільноти, то її повною системою буде виступати саме її спадщина.

Існування суспільства й окремих індивідів неможливий без усієї спадщини, у тому числі й правової. Наступні покоління починають свій розвиток у середовищі матеріальних і духовних надбань, створених та відзначених попередніми епохами. Якщо людина є активним творцем спадщини, то важливо підкреслити, що спадщина, зі свого боку, в певній мірі впливає і на саму людину. Фактично спадщина не зводиться лише до пасивного збереження матеріальних та духовних цінностей, вона виступає активним чинником, котрий стимулює їх творче використання людством заради соціального прогресу. Суспільство здатне до розвитку та вдосконалення лише шляхом взяття на озброєння накопиченої спадщини та її творчої переробки. Правова спадщина належить до системи правової культури і водночас виступає як особливий «правовий архів» – набір характеристик та підходів до самої правової культури, який здійснює суттєвий вплив на її розвиток і сприяє збереженню її «правової пам'яті» (Рязанов, 2019, с. 47).

Попри зміни, які відбуваються в правовій культурі України, правовий розвиток України все-таки недостатньо орієнтується на збереження і використання власної правової спадщини. Загалом він вирізняється значною, подекуди необґрунтованою правовою акультурацією, що проявляється у некритичному запозиченні західних правових моделей, ігноруванні національної правової традиції, недооцінці усталених правових інститутів і нехтуванні сформованим правовим менталітетом українського суспільства.

Варто підкреслити той факт, що правова спадщина у певній мірі розглядається як втілення традиції, передача якої наділяє сенсом як минуле, так і сучасність. Аналізуючи правову спадщину з історико-культурної точки зору, можна прослідкувати такі смислові аспекти, як «залишення правового сліду», «знаходження правового сліду», «рух за правовим слідом» і «правовий слід предків». Тому, все те, що зберігає свій слід упродовж багатьох років, зазвичай має особливу цінність, адже виходить за рамки повсякденного й набуває позачасового значення.

Крім того, правова спадщина визначається не як статичний архів минулого, а як живий організм, у якому поєднуються досвід попередніх епох і виклики сучасності. Вона регулярно регенерується під впливом соціальних, політичних та культурних змін, зберігаючи при цьому свій гуманістичний зміст.

Українська правова спадщина стала основою для розвитку національної правової свідомості та незалежної правової системи. Її еволюція відображає різні історичні етапи становлення права в Україні, що створюють міцний фундамент для нинішньої правової культури. В межах правової спадщини України виокремлено її дві загальні складові, які визначають процес становлення та розвитку національної правової спадщини: зовнішня та внутрішня правові традиції розвитку українського права.

Висновки. Правова спадщина є частиною основи правової системи та певною мірою впливає на ставлення населення до права. Це ставлення, зі свого боку, визначає відповідний ступінь сформованості правової культури, сприйняття законності та авторитету правових інституцій.

Аномалії правової спадщини проявляються у **розриві** між усталеною традицією і сучасними потребами суспільства. Вони є маркерами тих моментів, коли право потребує переосмислення. Саме в аномаліях найяскравіше видно динаміку правової еволюції. У цьому сенсі аномалія виступає не запереченням спадщини, а її реальним проявом та своєрідною точкою, де минуле перетворюється на майбутнє.

В контексті правової спадщини помітним є вплив історичних традицій, правових доктрин та цінностей на норми поведінки й стандарти справедливості у суспільстві. Таким чином, образ права постає як підсумковий аспект, що формується під впливом усіх перелічених чинників і відображає загальне уявлення про право. Він першочергово впливає на правосвідомість громадян й відповідно на їх взаємодію із правовою системою.

Підсумовуючи, можна стверджувати, що правова спадщина не тільки віддзеркалює історичний досвід та культурні традиції суспільства в правовій сфері, але й визначає майбутнє розвитку правової системи, її спроможність пристосовуватися до актуальних викликів, забезпечуючи гармонійне співіснування і стабільність в суспільстві.

Бібліографічний список

- Оборотов Ю. М. Категоріальний статус правової спадщини [Електронний ресурс] / Ю. М. Оборотов // Концептуалізація та використання правової спадщини : матеріали Всеукр. круглого столу (26 грудня 2018 р., м. Одеса) / Нац. ун-т «Одес. юрид. акад.», каф. загальнотеорет. юриспруденції. С. 3-7. URL: <http://hdl.handle.net/11300/11602>.
- Арнаутова Л. П. Методологія і методи в правовій спадщині О. В. Сурілова. *Актуальні проблеми держави і права*. 2010. С. 289-294.
- Оборотов Ю. М. Традиції та новації в правовому розвитку: загальнотеоретичні аспекти : автореф. дис. ... д-ра. юрид. наук : 12.00.01 Одеса, 2003. 38 с. URL: <http://hdl.handle.net/11300/1848>
- Вовк Д. О. Правова традиція: підходи до розуміння. *Державне будівництво та місцеве самоврядування*. 2012. № 23. С. 3-15.
- Додонов Р. Колоніальна, етноцентристська та етатистська парадигми управління культурною спадщиною в Україні. *Українознавство* №2 (91) 2024. С. 31-43. DOI: 10.17721/2413-7065.2(91).2024.307949
- Оборотов Ю. М. Правова спадщина та правові традиції як фундамент розвитку права України. *Актуальні проблеми держави і права*. 2004. № 22. С. 4-9.

URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdp_2004_22_2

- Білозьоров Є. В. Використання діяльнісного підходу в пізнанні державно-правових явищ / Є. В. Білозьоров // Матеріали круглого столу «Права людини і поліція в сучасному світі», присвячений пам'яті С. Л. Лисенкова / Редкол.: А. М. Завальний, Н. В. Лазнюк, М. М. Пендюра, Д. О. Тихомиров. К.: ФОП Маслаков, 2018. С. 18-21.
- Рязанов М. Ю. Правова спадщина як складова правової культури [Електронний ресурс] / М. Ю. Рязанов // Концептуалізація та використання правової спадщини : матеріали Всеукр. круглого столу (26 грудня 2018 р., м. Одеса) / Нац. ун-т «Одес. юрид. акад.», каф. загальної теорет. юриспруденції. 5 с. URL: <http://hdl.handle.net/11300/11604>
- Чувакова Г. М. Співвідношення понять «аномалія права» та «правова аномалія». Knowledge, Education, Law, Management 2023 № 5 (57). С. 242-245. DOI: <https://doi.org/10.51647/kelm.2023.5.40>
- Рязанов М. Ю. Правові артефакти та культурний код права. *Часопис Київського університету права*. 2019/4. С. 46-51. DOI: <https://doi.org/10.36695/2219-5521.4.2019.06>

References

- Oborotov Yu. M. Categorical status of legal heritage [Electronic resource] / Yu. M. Oborotov // Conceptualization and use of legal heritage: materials of the All-Ukrainian round table (December 26, 2018, Odessa) / National University "Odessa. Law Academy", Department of General Theory of Law. P. 3-7. URL: <http://hdl.handle.net/11300/11602>.
- Arnautova L. P. Methodology and methods in legal heritage O. V. Surilova. Current problems of state and law. 2010. P. 289-294.
- Oborotov Yu. M. Traditions and innovations in legal development: general theoretical aspects: author's abstract of the dissertation ... Dr. Law sciences: 12.00.01 Odessa, 2003. 38 p. URL: <http://hdl.handle.net/11300/1848>
- Vovk D. O. Legal tradition: approaches to understanding. State building and local self-government. 2012. No. 23. P. 3-15.
- Dodonov R. Colonial, ethnocentric and statist paradigms of cultural heritage management in Ukraine. Ukrainian Studies No. 2 (91) 2024. P. 31-43. DOI: 10.17721/2413-7065.2(91).2024.307949
- Oborotov Yu. M. Legal heritage and legal traditions as the foundation of the development of Ukrainian law. Current problems of the state and law. 2004. No. 22. P. 4-9. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdp_2004_22_2
- Bilozarov E. V. Using the activity approach in the cognition of state and legal phenomena / E. V. Bilozarov // Materials of the round table "Human Rights and the Police in the Modern World", dedicated to the memory of S. L. Lysenkov / Ed.: A. M. Zavalny, N. V. Laznyuk, M. M. Pendyura, D. O. Tikhomirov. –K.: FOP Maslakov, 2018. P. 18-21.
- Ryazanov M. Yu. Legal heritage as a component of legal culture [Electronic resource] / M. Yu. Ryazanov // Conceptualization and use of legal heritage: materials of the All-Ukrainian round table (December 26, 2018, Odessa) / National Univ. "Odessa. Law" acad., dept. of general theory of law. 5 p. URL: <http://hdl.handle.net/11300/11604>
- Chuvakova G. M. The relationship between the concepts of "anomaly of law" and "legal anomaly". Knowledge, Education, Law, Management 2023 No. 5 (57). P. 242-245. DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2023.5.40>
- Ryazanov M. Yu. Legal artifacts and the cultural code of law. Journal of the Kyiv University of Law. 2019/4. P. 46-51. DOI: <https://doi.org/10.36695/2219-5521.4.2019.06>

M. Yu. Ryazanov

H. M. Chuvakova

**LEGAL HERITAGE OF UKRAINE AND ANOMALIES: CONTENT, MEANING
AND CONSEQUENCES IN THE CONDITIONS OF MODERN LEGAL
TRANSFORMATIONS**

The article is devoted to the problem of interpreting legal heritage, identifying its characteristic features, as well as means of preservation and transmission. The work indicates that legal heritage is the basis for the formation of a national legal system.

It is emphasized that legal heritage plays an important role in reflecting the internal state of a certain legal system. It determines the originality and uniqueness of the law of a particular state, legal system or legal family, while at the same time acting as a guarantor of the preservation and transmission of the ancestral features of the legal system, which ensures its integrity and stability.

The work pays special attention to the phenomenon of anomalies of legal heritage, which are considered as internal contradictions and deviations that arise in the process of interaction of historical legal traditions with modern socio-legal challenges. It is emphasized that anomalies are not only negative dysfunctions of the legal system, but also important indicators of its development and points of legal evolution. They manifest themselves in the gap between established legal concepts and the actual state of legal life, actualizing the need to rethink the principles of legality, justice and legal identity. In this context, anomalies of legal heritage are interpreted as catalysts for the renewal of legal forms, which contribute to the adaptation of the legal system to modern transformations and ensure its ability to self-reflect and self-reproduce. It is indicated that the effective use of legal heritage contributes to the strengthening of the legal order and increasing trust in legal institutions.

Thus, it is substantiated that legal heritage, on the one hand, appears as a set of legal achievements of the past, and on the other hand, as a dynamic mechanism that influences modern processes of lawmaking and law enforcement. A deep study of its anomalies allows us to understand in more detail the patterns of the evolution of law, as well as to determine the prospects for the development of the national legal system.

In addition, the article is devoted to a comprehensive analysis of the legal heritage of Ukraine as a key element of the formation and development of the national legal system. Based on a review of scientific approaches: axiological, activity, functional, the place of legal heritage in preserving legal values, ensuring the continuity and stability of the legal order is determined. Special attention is paid to the impact of legal heritage on legal consciousness, law enforcement and law-making processes.

The conclusion is made about the need for a deep understanding of legal heritage as a prerequisite for effective legal reforms and strengthening legal culture in Ukraine.

Key words: *heritage, law, legal heritage, cultural heritage, legal system, anomalies, anomalies of legal heritage.*

Статтю було подано / The article was submitted

10.04.2026

Статтю було прийнято / The article was accepted

21.04.2026